

> Retouradres Postbus 20401 2500 EC Den Haag

College van Gedeputeerde Staten van Limburg
t.a.v. de heer Roemer
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Programma DG Stikstof

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

Ons kenmerk

DGS / 22300658

Bijlage(n)

4

Datum 19 juli 2022

Betreft Toelichting startnotitie NPLG en gezamenlijk vervolg

Geachte heer Roemer,

Op vrijdag 10 juni jl. heb ik, mede namens de minister van IenW en de minister voor VRO, de startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) gepubliceerd. Daarin staat de integrale aanpak voor natuur, water en klimaat, waaronder de richtinggevende doelen voor stikstofreductie. De minister van LNV heeft tegelijkertijd plannen gepresenteerd voor een perspectief voor agrarische ondernemers en stuurt begin september een vervolgbrief naar het parlement over de toekomst van de landbouw. Beide Kamerbrieven zijn sterk met elkaar verbonden en beide zijn van belang bij het realiseren van de transitie van het landelijk gebied. Daarover hebben de minister van LNV en ik op 23 juni jl. met de Tweede Kamer gesproken.

De inhoud van de brieven, waaronder de kaart met richtinggevende doelen voor stikstofreductie, maakt veel los in de samenleving. Ik merk dat ook in de gesprekken die ik onder meer met verschillende agrarische ondernemers heb. De verscheidenheid aan reacties, van boos tot steunend, en de veelheid aan partijen die zich roeren, geven aan hoe groot de betrokkenheid is. De demonstraties, acties en emoties raken ook mij. Ze laten zien dat de plannen impact hebben op veel inwoners. Ook uw College heeft hiermee te maken. De reacties zijn bovenal een signaal dat we nog veel uit te werken hebben en dat we met elkaar in gesprek moeten blijven. Johan Remkes zal als onafhankelijk gespreksleider optreden in een aantal gesprekken tussen het kabinet, medeoverheden, de agrarische sector en andere belanghebbende organisaties.

Op 15 juli jl. heb ik het parlement geïnformeerd over de stand van zaken en toe te kennen middelen voor de Versnellingsvoorstellen die u en andere provincies dit jaar hebben ingediend. Daarnaast ga ik in die Kamerbrief onder meer in op de moties die in het Kamerdebat zijn aangenomen, de financiering van het legalisatieprogramma en geef ik net als in deze brief aan uw provincie de nodige toelichting bij de startnotitie NPLG en specifiek de richtinggevende doelen.

In deze brief ga ik ten eerste in op de richtinggevende doelen voor stikstofreductie als onderdeel van het NPLG. Een aantal bijlagen geeft daarbij nog de nodige detailinformatie. Daarna ga ik in op de mogelijkheden die uw provincie heeft om maatwerk te leveren in uw gebieden, en ga ik in op reacties uit uw provincie.

Vervolgens schets ik welke ondersteuning u van mij kunt verwachten. Tot slot ga ik in op de financiële middelen voor het legalisatieprogramma.

Ons kenmerk
DGS / 22300658

Ik verwacht dat de Kamerbrief en deze brief tegemoet komen aan een groot deel van uw vragen en ingaan op een deel van de uitvoeringscondities die u in de denkrichting in IPO-verband aan mij heeft meegegeven. Op de overige uitvoeringscondities, waaronder de uitvoeringskosten, kom ik na de zomer terug.

Richtinggevende doelen per gebied

Met het publiceren van de startnotitie NPLG is de integrale aanpak voor natuur, water en klimaat neergezet. Voor de volledigheid sluit ik deze bij. De kaders voor het NPLG zijn het coalitieakkoord, de Wet stikstofreductie en natuurverbetering en de (inter-) nationale afspraken over natuur, water en klimaat. De richtinggevende doelen voor stikstofreductie zijn ingebed in het NPLG. Ze vormen een startpunt en geven richting aan het proces om het komende jaar met elkaar tot definitieve onontkoombare doelen en integrale gebiedsprogramma's te komen.

Rijk en provincies staan samen aan de lat. Het Rijk neemt haar verantwoordelijkheid onder meer door het instellen van het Transitiefonds, de bestaande maatregelen uit het structurele pakket, de buitenlandaanpak en onderzoekt verdergaande vormen van generiek beleid. Ik vraag u om de komende tijd aan de slag te gaan met de nadere uitwerking van de richtinggevende doelen in uw provincie en het opstellen van uw provinciale gebiedsprogramma. Daarnaast vraag ik u om in IPO-verband, in aanvulling op de denkrichting, een advies op te stellen over de uitvoeringscondities die u nodig acht om de opgave op het gebied van stikstofreductie te realiseren en dit uiterlijk in september 2022 met mij te delen. Ook daarna zullen we uitvoerig met elkaar in gesprek blijven over de uitvoeringscondities bij de integrale opgaven en zal ik mij er samen met het kabinet voor inspannen om deze condities te scheppen.

De richtinggevende doelen voor stikstofreductie zijn voortgekomen uit het gezamenlijke proces dat we als Rijk, IPO en provincies met elkaar hebben doorlopen om ervoor te zorgen dat de doelen aansluiten bij de gebieden. De denkrichting over een maatwerkscenario, die u in IPO-verband aan mij heeft aangeboden, is door het kabinet meegewogen in de besluitvorming. Voor een technische toelichting op de totstandkoming van de richtinggevende doelen wijs ik op bijgevoegde notitie van het RIVM en de technische briefing voor de Tweede Kamer over het rekenmodel¹. In de bijgevoegde Q & A geef ik antwoord op de meest gestelde vragen die ik onder meer van provincies heb gekregen, waaronder de betekenis van het Natuurnetwerk Nederland en de veenweidegebieden.

Ruimte voor maatwerk

Als een andere verdeling van gebieden of percentages voor stikstofreductie in uw provincie passender is dan de richting die het kabinet nu aangeeft, dan kan daarvan, binnen de kaders van het NPLG, worden afgeweken, zoals ook in de startnotitie NPLG is beschreven. Op die manier ontstaat een aanpak die recht doet aan de kenmerken en omstandigheden van het gebied. Anticiperend op het wetsvoorstel om de nieuwe omgevingswaarde voor 2030 vast te stellen, verzoek

¹ https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2022A05209

ik u om samen met het Rijk erop in te zetten dat in 2030 74% van het stikstofgevoelige areaal in Natura 2000-gebieden onder de KDW is gebracht. Verder blijven de voorwaarden dat verslechtering in het kader van de Wet natuurbescherming wordt voorkomen en dat de doelen voor natuur, water en klimaat worden gerealiseerd. Daarbij is het van belang om aanpassingen in de doelen voor emissiereductie te blijven relateren aan de deposities van stikstof op Natura 2000-gebieden in uw en andere provincies.

Ons kenmerk
DGS / 22300658

Rekening houden met voorlopers

Maatwerk is het uitgangspunt. Daarom is het cruciaal dat de gebiedsprocessen die u samen met de gebiedspartners bent gestart nu door gaan. In de gebieden en in gesprek met elkaar kan dat maatwerk ontstaan. Het is dus belangrijk dat alle relevante gebiedspartners, ook de agrarische ondernemers, aan tafel zitten, zodat zij hun zorgen en ideeën over nieuwe mogelijkheden kunnen inbrengen. Dat biedt ook de ruimte om rekening te houden met agrarische ondernemers die al forse stikstofreductie hebben bereikt, bijvoorbeeld door in te zetten op natuurinclusieve bedrijfsvoering of kringlooplandbouw.

Aanvullende informatie over de doelen

De komende tijd zijn er verschillende momenten waarop nieuwe inzichten en informatie beschikbaar komen, die ook tot aanpassing van de doelen kunnen leiden. Hieronder vindt u de belangrijkste momenten. De komende tijd worden vanuit het Rijk Regiodagen en technische sessies georganiseerd om gezamenlijk tot passende doelen te komen. In juli 2023 worden de definitieve onontkoombare doelen vastgesteld samen met de provinciale gebiedsprogramma's. Begin 2023 is er een ijkmoment om samen te bekijken waar we staan en welke stappen we nog moeten zetten op weg naar op 1 juli volgend jaar.

Aanvullende informatie en belangrijke momenten	
Okt 2022	Aanvullende regionale doelen voor natuur, water en klimaat
Najaar 2021	Actualisatie AERIUS
Okt - Dec 2022	Klimaat- en Energieverkenning 2022 + emissieramingen
Jan 2023	Ijkmoment voortgang gebiedsprogramma's
Begin 2023	Richtinggevende doelen overige sectoren, o.a. industrie en mobiliteit
Voorjaar 2023	Natuurdoelanalyses
Juli 2023	Vaststelling definitieve onontkoombare doelen en oplevering provinciale gebiedsprogramma's

Alle sectoren dragen bij

Veel aandacht gaat nu uit naar de landbouw. Dat geeft niet een volledig beeld. De inzet van alle sectoren is nodig om de doelen te halen. Daarom is in het coalitieakkoord afgesproken dat alle sectoren een evenredige bijdrage leveren. Via het NPLG geven we invulling aan de transitie van het landelijk gebied en werken we via gebiedsgerichte inzet, in het bijzonder in de landbouw, aan de opgaven voor natuur, water en klimaat. Hiervoor worden middelen uit het Transitiefonds beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd zet het kabinet via het Klimaatakkoord en generiek landelijk en internationaal beleid in op het terugdringen van de CO₂-uitstoot, met name uit de industrie en mobiliteit. In het kader van de structurele

aanpak stikstof zijn aanvullende maatregelen getroffen. Hier worden richtinggevende doelen voor stikstofreductie aan toegevoegd, die begin 2023 worden gepubliceerd en 1 juli 2023 definitief worden vastgesteld. In de gebiedsprocessen is ook ruimte om hoge lokale belasting van deze sectoren terug te dringen.

Ons kenmerk
DGS / 22300658

Reacties en vragen uit uw provincie

Via verschillende wegen heb ik van uw provincie reacties en vragen gekregen naar aanleiding van de publicatie van de startnotitie en de genoemde Kamerbrieven van 10 juni jl. In deze brief licht ik er een aantal zaken uit. Ik realiseer me dat ik daarmee mogelijk niet volledig aan uw informatiebehoefte voldoe. De komende tijd zijn er meerdere momenten en mogelijkheden om verder door te praten.

Ik zie dat uw College voor diverse urgente maatschappelijke kwesties en forse opgaves in de fysieke leefomgeving staat. Dit is mede gebleken tijdens de wateroverlast in de zomer van 2021. In uw provincie is het richtinggevende reductiedoel relatief gezien het grootst. De geografische ligging en (verschil in) kenmerken van de natuurgebieden vragen daarbij om extra aandacht. De Limburgse aanpak Natuurherstel en Stikstof vormt hierbij een goed vertrekpunt.

De gepresenteerde kaarten zijn het resultaat van een modelberekening gecombineerd met een reeks principes en uitgangspunten die het Rijk gesteld heeft. Ze helpen richting te geven aan de gebiedsprocessen. Het is in bepaalde gebieden denkbaar dat u in de gebiedsprocessen uitkomt op andere reductiepercentages rondom of in natuurgebieden, die beter aansluiten bij de specifieke lokale omstandigheden of status van (stikstofgevoelige) gebieden. Die ruimte is er. De (aanvullende) doelen voor klimaat, natuur en water, die in oktober bekend worden, zullen naar verwachting relevant zijn voor wat er kan in de toekomst. De bijgevoegde Q en A geeft u meer inzicht in specifieke keuzes uit de startnotitie.

In de Peel maakt u met de provincie Noord-Brabant al de nodige stappen. Ik zie dat als een goed voorbeeld van integrale en provincie-overstijgende samenwerking, waarbij ook vanuit de regio recentelijk is aangegeven dat men verder wil werken aan de gewenste transitie van de landbouw. De geografische ligging en lange landsgrens onderstreept juist in Limburg de noodzaak om ook in internationaal verband aan het vraagstuk te werken. Uw provincie deelt de grens met Belgisch Vlaanderen en Duitsland. Verschillen in aanpak en beleid aan weerszijden van de grens heeft direct effect in uw provincie. Het is van belang dat er duidelijke afspraken komen over invloeden uit deze grensgebieden. Ik onderschrijf uw zorg daarover. Er zijn nauwe contacten en er is samenwerking met Vlaanderen. De inzet is gericht op het maken van afspraken over reductie aan weerszijden van de grens. Ook met Duitsland zijn dergelijke contacten gestart.

Net als u vind ik een leefbaar, vitaal landelijk gebied van groot belang. Daarom zijn verwachte sociaaleconomische effecten van maatregelen onderdeel van de op te stellen gebiedsprogramma's. Deze bieden belangrijke inzichten om eventueel aanvullend (flankerend) beleid te ontwikkelen. Ook op dat terrein kunt u op mijn betrokkenheid rekenen.

Ondersteuning en partnerschap

We staan voor een enorme opgave die gedurende lange tijd veel van ons zal vragen. Ik wil uw provincie daarbij maximaal ondersteunen, onder meer vanuit de Regieorganisatie transitie landelijk gebied (RTLG). De RTLG biedt ondersteuning vanuit het Rijk bij gebiedsprocessen en organiseert onder andere de feedback- en leerloop tussen Rijk (beleidsvorming) en de provincies (implementatie). Ik heb daarnaast Wageningen Universiteit gevraagd advies uit te brengen over maatregelen die het meeste effect sorteren voor zowel natuur, water als klimaat. Deze uitkomsten kunnen behulpzaam zijn voor uw gebiedsprogramma. Ik verwacht de publicatie daarvan dit najaar. Ook zal het RIVM een rekentool ter beschikking stellen die u kunt gebruiken om tot passende doelen voor stikstofreductie te komen.

Ik hoor graag welke hulp u de komende tijd nog meer kunt gebruiken. Daarom ga ik na de zomer in gesprek met alle provincies. Ik spreek dan ook graag met uw bestuur over waar u staat en wat er nodig is in uw provincie. Daarnaast zijn de landsdelige teams vanuit de RTLG beschikbaar voor vragen en ondersteuning.

Financiële middelen voor het legalisatieprogramma

Verschillende provincies hebben mij eerder verzocht om zo snel mogelijk middelen vrij te maken om op provinciaal niveau maatregelen te kunnen treffen, waarmee u de uitvoering van het legalisatieprogramma kunt versnellen. Ik stel uw inzet op provinciaal niveau zeer op prijs en kom hieraan graag tegemoet. Daartoe stel ik in totaal €250 miljoen voor de provincies beschikbaar. Deze middelen worden naar voren gehaald uit de tweede tranche van de Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (Lbv).

De middelen worden beschikbaar gesteld middels een SPUK-regeling. Ik ontwikkel deze regeling op korte termijn en laat deze zo spoedig mogelijk in werking treden. Ik informeer u uiterlijk aan het einde van deze maand over de relevante kaders die hierbij van toepassing zullen zijn. Hierbij houd ik rekening met het kunnen bieden van maatwerk. Ik vraag u om deze uitgaven vanuit uw algemene middelen voor te financieren.

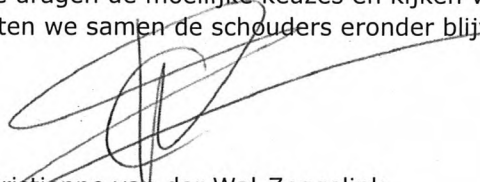
Tot slot

Het realiseren van natuurherstel en -behoud is nodig om de biodiversiteit te versterken. Daarmee ontstaat op termijn ruimte voor duurzame economische en maatschappelijke ontwikkelingen voor alle sectoren. Ik realiseer me dat de integrale opgaven voor natuur, water en klimaat veel van ons vragen, zeker van agrarische ondernemers en hun directe omgeving. Nederland zal ingrijpend veranderen en ieder gebied zal zich op zijn eigen manier aanpassen. In de gebiedsgerichte aanpak sluiten we zo goed mogelijk aan bij lokale behoeftes en condities, waarbij ook nieuwe kansen kunnen ontstaan. Daarin hebben we allemaal onze rol te spelen; wij als overheden, samen met onze maatschappelijke partners, op alle niveaus. In die samenwerking kunnen wij het verschil voor de provincie Limburg en voor Nederland maken.

Programma DG Stikstof

We dragen de moeilijke keuzes en kijken vooruit naar nieuwe mogelijkheden.
Laten we samen de schouders eronder blijven zetten.

Ons kenmerk
DGS / 22300658

Christianne van der Wal-Zeggelink
Minister voor Natuur en Stikstof